

Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi vuoteen 2023 mennessä

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

ym.fi

Tavoitteellinen työ asunnottomuuden poistamiseksi jatkuu

Pääkaupunkiseudulla ja muissa kasvukeskuksissa asumisen kalleus sekä asuntojen riittämättömyys vaikeuttavat työvoiman saatavuutta ja yritysten kasvuedellytyksiä. Pienituloisilla asuminen vie tuloista liian suuren osan, mutta kallis asuminen vaikuttaa myös jo keskituloisten asumisvalintoihin. Vuokralla asuminen on yleistynyt, vuokrat ovat nousseet elinkustannuksia nopeammin ja kohtuuhintaisista asunnoista on pulaa. Monipuoliselle markkinaehtoiselle asuntorakentamiselle sekä sitä täydentävälle valtion tukemalle kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle on tarvetta. Asunnottomuus on keskittynyt pääkaupunkiseudulle ja muihin suuriin kaupunkeihin. Päihteet ovat yhä keskeinen asunnottomuuden syy; nykyisin on mukana rankkaa monien päihteiden sekakäyttöä ja mielenterveysongelmia. Asunnottomuusriski koskee kuitenkin aiempaa laajempia ihmisryhmiä ja liittyy yhä enemmän taloudellisiin ongelmiin, velkaantumiseen ja maksuongelmien kasvuun. Asunnottomuus on myös muuttanut muotoaan siten, että yhä suurempi osa asunnottomuudesta on piiloasunnottomuutta.

Hallitusohjelman mukaisesti käynnistetään yhteistyöohjelma keskeisten kaupunkiseutujen, palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa asunnottomuuden puolittamiseksi vuoteen 2023 mennessä. Liitetään asunnottomuuden poistotavoite osaksi valtion ja suurten kaupunkiseutujen MAL-sopimuksia. Asunto ensin -periaatteesta pidetään kiinni.

Ympäristöministeriön kesäkuussa 2019 julkaistun asunnottomuusohjelmien arviointiselvityksen tulokset osoittavat, että asunto ensin -periaatteen käytännön toteuttamista vaikeuttaa asumista tukevien sosiaali- ja terveyspalvelujen riittämättömyys sekä kohtuuhintaisten asuntojen puute pääkaupunkiseudulla ja suurissa kasvukeskuksissa. Asunnottomuustyö ei ole myöskään riittävästi vakiintunut kuntien toimintaan. Asunnottomuus ja asunnottomuusriski tulee aiempaa paremmin tunnistaa kaikissa kunnan peruspalveluissa.

Asumisneuvonta ehkäisee tehokkaasti asunnottomuutta

Alun perin asumisneuvonnan tavoitteena on ollut yhteyden luominen asukkaan, kiinteistöyhtiön ja palvelujen välille, kun asukkaalla asumisessa on ilmennyt ongelmia. Asumisneuvonnan avulla on mm. voitu huomattavasti vähentää vuokraveloista ja häädöistä kiinteistöyhtiöille aiheutuvia kustannuksia ja siten asumisneuvonnan kulujen on katsottu kuuluvan kiinteistöyhtiöiden ylläpitokustannuksiin. Asumisneuvonnan on juuri tästä syystä aluksi katsottu kuuluvan ympäristöministeriön hallinnonalalle. Ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluvan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn koordinoiman asumisneuvonta-avustuksen rahoitus tulee valtion asuntorahastosta, jota säätelevä laki rajoittaa avustuksen myöntämisen vain ARA-vuokra-asuntoihin.

Asumisneuvojatoiminta on tällä hetkellä yhä enemmän vaikeiden sosiaalisten ongelmien parissa työskentelemistä. Tähän osa kunnista on kehittänyt kaikkiin asumismuotoihin kohdistuvaa, sosiaalitoimen aikuissosiaalityöhön liitettyä asumisneuvontaa. Tarve kehittää ja juurruttaa kaikkien alueen asukkaiden saatavilla olevaa matalan kynnyksen palvelua on ilmeinen. Kaikkiin asumismuotoihin kohdistuva asumisneuvonta estää tehokkaasti vuokravelkoja ja häätöjä ja siten ehkäisee asunnottomuutta.

Kunnat tekevät kattavat suunnitelmat, asunnottomuus huomioidaan myös hankkeissa

Ohjelmaan osallistuvat kunnat tekevät suunnitelman toimenpiteistä asunnottomuuden vähentämiseksi. Suunnitelmaan tulee sisältyä mm. tiedot asunnottomille osoitettavien asuntojen lukumäärästä sekä sotepalvelujen vahvistamisesta asunnottomuuden vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi. Tätä varten hallitusohjelmaan on kirjattu, että myönnetään valtion kehittämisavustusta asunnottomuuden poistamiseksi. Lisäksi hallitusohjelman mukaan myönnetään valtion avustusta uuteen, lakisääteiseen asumisneuvontaan. ARAn asumisneuvonta-avustusta valtion tukemiin vuokrataloihin myönnetään ainakin vielä vuonna 2020.

Asunnottomuuden ehkäiseminen pyritään ottamaan huomioon muissa prosesseissa ja ohjelmissa, esim. MAL-sopimuksissa, lähiöohjelmassa sekä erityisryhmien asumisen kehittämisessä. Asunnottomuuden ehkäisemisen näkökulma otetaan huomioon myös oikeusministeriön käynnistämässä hankkeissa rikosten ennaltaehkäisyn tehostamiseksi sekä ennakoivassa talousneuvonnassa, joka toteutetaan talous- ja velkaneuvonnan, ulosoton ja sidosryhmien yhteistyönä.

Nykyinen asunnottomuuden tilastointitapa ei tue kunnissa tehtävää asunnottomuustyötä riittävästi, eikä asunnottomuudesta ole saatavilla riittävästi ajantasaista tietoa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, Kela ja THL ovat yhdessä kehittäneet asunnottomuuden rekisteripohjaista tilastointia. Käynnistetään erillinen kehittämishanke tiedonsaannin parantamiseksi asunnottomuudesta. Hankkeen rahoitus sisältyy valtion kehittämisavustukseen asunnottomuuden poistamiseksi.

Tavoitteet asunnottomuuden puolittamiseksi ovat:

- lisätään kohtuuhintaisten ja valtion tukemien asuntojen tarjontaa asunnottomille pääkaupunkiseudulla ja muissa kasvukeskuksissa
- vahvistetaan asunnottomuustyötä ja siihen liittyvää osaamista kuntien peruspalveluissa
- parannetaan asumisneuvonnan saatavuutta
- vakiinnutetaan toimijoiden yhteistyö erityisesti kunta- ja aluetasolla

Toimenpiteet ovat:

1. Sovitaan ohjelmakaupunkien kanssa asunnottomille osoitettavien asuntojen lukumäärästä.
2. Kehitetään matalankynnyksen ja liikkuvia sotepalveluja vahvaa tukea asumiseensa tarvitsevien tilanteen parantamiseksi, erityisesti asunnottomuuden vähentämisen näkökulmasta; parantavat myös mahdollisuutta asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn.
Myönnetään avustusta kunnille asumista tukevien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen ja vahvistamiseen ko ryhmälle.
3. Kehitetään palveluja Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisemisen ASTA -hankkeen sekä Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat AKU -hankkeen tulosten pohjalta. Tulokset otetaan huomioon ohjelmakaupunkien suunnitelmissa.
4. Varmistetaan asumisneuvonnan riittävä saatavuus asumismuodosta ja paikkakunnasta riippumatta.
Asumisneuvonnan saatavuuden parantamiseksi selvitetään matalan kynnyksen palvelun toteuttamiselle toimivin järjestely sekä sen vaatima lainsäädäntö: STM, YM, OM, VM, STEA.

Toiminnan käynnistämiseen osoitetaan riittävät resurssit sekä huolehditaan valmiudesta rahoittaa sitä pysyvästi.

YHTEISTYÖOHJELMA ASUNNOTTOMUUDEN PUOLITTAMISEKSI VUOTEEN 2023 MENNESSÄ

5. Vahvistetaan toimijoiden yhteistyötä.

*Ohjelmaan osallistuvat kunnat kokoavat alueellaan asunnottomuustyön yhteistyöverkoston, mukaan lukien järjestöt ja palveluntuottajat (mm. talous- ja velkaneuvonta ja rikosseuraamusalan toimijat). Näille tahoille ympäristöministeriö järjestää 1–2 kertaa vuodessa seminaarin, jossa kunnat vuoroittain esittelevät omaa asunnottomuustyötään. Tavoitteena on jakaa informaatiota- ja hyviä toimintatapoja, vahvistaa toimijoiden yhteistyötä ja vakiinnuttaa asunnottomuusverkostot kunta- ja aluetasolla. Otetaan huomioon yhteys verkostokehittäjien toimintaan. Verkostokehittäjät on Y-säätiön koordinoima asumissosiaalista kehittämistyötä tekevien kumppanuushanke, jonka tehtävänä on järjestää asumissosiaalityöhön liittyviä koulutuksia, seminaareja ja yhteisen kehittämisen ja oppimisen foorumeja. Vastuuministeriö: **YM**, yhteistyössä: STM, OM*

Kuntien suunnitelmat

Ohjelmaan kutsutaan kunnat, joissa on eniten asunnottomia. Kunnat tekevät laajan ja kokonaisvaltaisen suunnitelman asunnottomuuden vähentämiseksi. Suunnitelmaan tulee sisältyä ainakin matalankynnyksen sotepalvelujen kehittäminen ja vakiinnuttaminen, asunnottomille kohdistettavien asuntojen määrät sekä alueen asunnottomuustyön yhteistyöverkoston kuvaus ja suunniteltu yhteistyö kunnan eri toimialojen, palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa sekä talous- ja velkaneuvonnan ja rikosseuraamusalan kanssa. Lisäksi suunnitelmasta tulee käydä ilmi mm. asunnottomuuden suhteen riskiryhmien asumistilanteen kuvaus ja keskeiset toimenpiteet mahdollisten ongelmakohtien parantamiseksi.

Kehittämisyhteistyö asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveystieteiden kehittämiseen

Ohjelmaan osallistuvat kunnat ovat oikeutettuja hakemaan kehittämisyhteistyöstä asunnottomuutta vähentävien ja asumista tukevien sosiaali- ja terveystieteiden kehittämiseen ja käyttöönottoon. Avustus kohdennetaan niihin kuntiin, jotka täyttävät avustuksen saamisen kriteerit ja joissa asunnottomuutta on eniten. Valtionavustushaku on tarkoitus avata kevään 2020 aikana. Tuki suunnataan asiakastyötä tekevien henkilöiden palkkaamiseen ja tarvittaviin työvälineisiin.

Ohjelman rakenne

Ohjelmaa johtaa johtoryhmä, jonka puheenjohtajana toimii YM. Johtoryhmään osallistuvat STM, OM, VM, ARA, THL, Rikosseuraamuslaitos, KELA, ohjelmakunnat sekä järjestöedustus. Tilanteen mukaan kutsutaan kuultaviksi asiantuntijoita ja järjestöjä.

Johtoryhmän tehtävänä on johtaa ohjelmaa sekä seurata käytännön toimenpiteiden edistymistä. Johtoryhmä tukee käytännön kehittämistyötä. Johtoryhmä toimii ohjelmakunnille yhteisenä foorumina, jossa voidaan jakaa hyviä toimintatapoja sekä verkostoitua.

Ohjelmassa nimetään kehittämisyhteistyöhankkeen ohjausryhmä, johon kuuluvat johtoryhmän valtionhallinnon edustajat. Ohjausryhmä tukee avustushaun suunnittelua sekä käy läpi kuntien avustushakemukset. Ohjausryhmä arvioi käytännön kehittämistyön edistymistä.